

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 8ης Σεπτεμβρίου 2016*

«Προδικαστική παραπομπή — Δικαίωμα του δημιουργού και συγγενικά δικαιώματα — Οδηγία 2001/29/ΕΚ — Κοινωνία της πληροφορίας — Εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων — Άρθρο 3, παράγραφος 1 — Παρουσίαση στο κοινό — Έννοια — Διαδίκτυο — Υπερσύνδεσμοι που παρέχουν πρόσβαση σε προστατευόμενα έργα τα οποία κατέστησαν προσβάσιμα σε άλλον ιστότοπο χωρίς την άδεια του δικαιούχου — Έργα τα οποία δεν έχουν ακόμα δημοσιευθεί από τον δικαιούχο — Τοποθέτηση τέτοιων συνδέσμων για κερδοσκοπικό σκοπό»

Στην υπόθεση C-160/15,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής απόφασης δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Hoge Raad der Nederlanden (Ανώτατο Δικαστήριο των Κάτω Χωρών) με απόφαση της 3ης Απριλίου 2015, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 7 Απριλίου 2015, στο πλαίσιο της δίκης

GS Media BV

κατά

Sanoma Media Netherlands BV,

Playboy Enterprises International Inc.,

Britt Geertruida Dekker,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους Μ. Ilešič (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, C. Toader, A. Rosas, A. Prechal, και E. Jarašiūnas, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Wathelet

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοίκησης,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησης της 3ης Φεβρουαρίου 2016,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η GS Media BV, εκπροσωπούμενη από τους R. Chavannes και D. Verhulst, advocaten,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

- η Sanoma Media Netherlands BV, η Playboy Enterprises International Inc. και η Britt Geertruida Dekker, εκπροσωπούμενες από τους C. Alberdingk Thijm και C. de Vries, advocaten,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον T. Henze και την D. Kuon,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους D. Segoin, D. Colas και G. de Bergues,
- η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους L. Inez Fernandes και T. Rendas,
- η Σλοβακική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την B. Ricziová,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους F. Wilman και T. Scharf καθώς και από την J. Samnadda,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 7ης Απριλίου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ 2001, L 167, σ. 10).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, της GS Media BV και, αφετέρου, της Sanoma Media Netherlands BV (στο εξής: Sanoma), της Playboy Enterprises International Inc. και της Britt Geertruida Dekker (στο εξής, από κοινού: Sanoma κ.λπ.), σχετικά, μεταξύ άλλων, με την τοποθέτηση στον ιστότοπο GeenStijl.nl (στο εξής: ιστότοπος GeenStijl), τον οποίο εκμεταλλεύεται η GS Media, υπερσυνδέσμων προς άλλους ιστοτόπους από τους οποίους καθίσταται δυνατή η πρόσβαση σε φωτογραφίες που απεικονίζουν την B. G. Dekker στο πλαίσιο φωτογράφισης που πραγματοποιήθηκε για λογαριασμό του περιοδικού Playboy (στο εξής: επίμαχες φωτογραφίες).

Το νομικό πλαίσιο

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 3, 4, 9, 10, 23 και 31 της οδηγίας 2001/29 έχουν ως εξής:
 - «(3) Η προτεινόμενη εναρμόνιση θα συμβάλει στην υλοποίηση των τεσσάρων ελευθεριών της εσωτερικής αγοράς και βασίζεται στο σεβασμό των θεμελιωδών αρχών του δικαίου, ιδίως δε της ιδιοκτησίας, συμπεριλαμβανομένης της διανοητικής ιδιοκτησίας, της ελευθερίας της έκφρασης και του δημόσιου συμφέροντος,
 - (4) Η εναρμόνιση του νομικού πλαισίου περί δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων, αυξάνοντας την ασφάλεια του δικαίου και διασφαλίζοντας ταυτόχρονα ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας, θα ενθαρρύνει τη διενέργεια σημαντικών επενδύσεων στη δημιουργικότητα και την καινοτομία, συμπεριλαμβανομένης της υποδομής των δικτύων, και θα οδηγήσει με τη σειρά της στην ανάπτυξη και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, όσον αφορά τόσο τη διάθεση του περιεχομένου των έργων και την πληροφορική, όσο και γενικότερα ένα ευρύ φάσμα βιομηχανικών και πολιτιστικών κλάδων [...]

[...]

- (9) Κάθε εναρμόνιση του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων πρέπει να βασίζεται σε υψηλό επίπεδο προστασίας, διότι τα εν λόγω δικαιώματα είναι ουσιώδη για την πνευματική δημιουργία. Η προστασία τους συμβάλλει στη διατήρηση και ανάπτυξη της δημιουργικότητας προς όφελος των δημιουργών, των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, των παραγωγών, των καταναλωτών, του πολιτισμού, της βιομηχανίας και του κοινού γενικότερα. [...]
- (10) Για να συνεχίσουν τη δημιουργική και καλλιτεχνική τους εργασία, οι δημιουργοί ή οι ερμηνευτές και εκτελεστές καλλιτέχνες πρέπει να λαμβάνουν εύλογη αμοιβή για τη χρήση των έργων τους, όπως και οι παραγωγοί για να μπορούν να χρηματοδοτούν αυτές τις δημιουργίες. [...] Χρειάζεται κατάλληλη έννομη προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας προκειμένου να εξασφαλιστεί η εύλογη αμοιβή και η ικανοποιητική απόδοση των σχετικών επενδύσεων.

[...]

- (23) Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να εναρμονίσει περαιτέρω το δικαίωμα του δημιουργού να παρουσιάζει στο κοινό. Θα πρέπει να θεωρηθεί κατά ευρεία έννοια ότι καλύπτει κάθε παρουσίαση σε κοινό το οποίο δεν παρίσταται στον τόπο της παρουσίασης. [...]

[...]

- (31) Πρέπει να διατηρηθεί μια ισορροπία περί τα δικαιώματα και τα συμφέροντα μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών δικαιούχων, καθώς και μεταξύ αυτών και των χρηστών προστατευομένων αντικειμένων. Οι ισχύουσες στα κράτη μέλη εξαιρέσεις και περιορισμοί στα δικαιώματα πρέπει να επανεξεταστούν υπό το πρίσμα του νέου ηλεκτρονικού περιβάλλοντος. [...]

4 Το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Τα κράτη μέλη παρέχουν στους δημιουργούς το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν κάθε παρουσίαση στο κοινό των έργων τους, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, καθώς και να καθιστούν προσιτά τα έργα τους στο κοινό κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση σε αυτά όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος.

[...]

3. Τα δικαιώματα που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 δεν αναλώνονται με οιαδήποτε πράξη παρουσίασης ή διάθεσης στο κοινό, με την έννοια του παρόντος άρθρου.»

5 Κατά το άρθρο 5, παράγραφοι 3 και 5, της εν λόγω οδηγίας:

«3. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν εξαιρέσεις ή περιορισμούς [από] τα δικαιώματα που αναφέρονται στα άρθρα 2 και 3, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

[...]

γ) αναπαραγωγή δια του τύπου, παρουσίαση στο κοινό ή διάθεση δημοσιευμένων άρθρων για οικονομικά, πολιτικά ή θρησκευτικά θέματα επικαιρότητας ή ραδιοτηλεοπτικώς μεταδιδόμενων έργων ή άλλων αντικειμένων του ίδιου τύπου, όταν η χρήση αυτή δεν απαγορεύεται ρητά και εφόσον αναφέρεται η πηγή, συμπεριλαμβανομένου του ονόματος του δημιουργού, ή χρήση έργων ή άλλων αντικειμένων κατά την παρουσίαση της επικαιρότητας, στο βαθμό που δικαιολογείται από τον ενημερωτικό σκοπό και εφόσον αναφέρεται η πηγή, συμπεριλαμβανομένου του ονόματος του δημιουργού, εκτός εάν διαπιστωθεί ότι αυτό είναι αδύνατο,

[...]

5. Οι εξαιρέσεις και οι περιορισμοί που αναφέρονται στις παραγράφους 1, 2, 3 και 4, εφαρμόζονται μόνο σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις οι οποίες δεν αντίκεινται στην κανονική εκμετάλλευση του έργου ή άλλου προστατευομένου αντικειμένου και δεν θίγουν αδικαιολογήτως τα έννομα συμφέροντα του δικαιούχου.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 6 Κατόπιν παραγγελίας της Sanoma, εκδότριας του περιοδικού Playboy, ο φωτογράφος C. Hermès πραγματοποίησε, στις 13 και 14 Οκτωβρίου 2011, τις επίμαχες φωτογραφίες, οι οποίες επρόκειτο να περιληφθούν στο τεύχος Δεκεμβρίου 2011 του εν λόγω περιοδικού. Στο πλαίσιο αυτό, ο C. Hermès χορήγησε στη Sanoma την αποκλειστική άδεια να δημοσιεύσει τις εν λόγω φωτογραφίες. Ο C. Hermès χορήγησε επίσης στην ίδια εταιρία την άδεια άσκησης των δικαιωμάτων και εξουσιών που απορρέουν από το δικαίωμα του δημιουργού.
- 7 Η GS Media εκμεταλλεύεται τον ιστότοπο GeenStijl, στον οποίο αναρτώνται, σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρέχει η εν λόγω ιστοσελίδα, «ειδήσεις, σκανδαλιστικές αποκαλύψεις και δημοσιογραφική έρευνα σχετικά με διασκεδαστικά θέματα σε παιχνιδιάρικο τόνο» και τον οποίο επισκέπτονται καθημερινά περισσότερα από 230 000 άτομα, με αποτέλεσμα να αποτελεί έναν εκ των δέκα δημοφιλέστερων ιστότοπων επικαιρότητας στις Κάτω Χώρες.
- 8 Στις 26 Οκτωβρίου 2011, η συντακτική ομάδα του ιστοτόπου GeenStijl έλαβε ένα μήνυμα από πρόσωπο που χρησιμοποιούσε ψευδώνυμο, στο οποίο περιλαμβανόταν υπερσύνδεσμος με παραπομπή σε ηλεκτρονικό αρχείο διατηρούμενο στον αυστραλιανό ιστότοπο αποθήκευσης δεδομένων Filefactory.com (στο εξής: ιστότοπος Filefactory). Το εν λόγω ηλεκτρονικό αρχείο περιείχε τις επίμαχες φωτογραφίες.
- 9 Την ίδια ημέρα, η Sanoma κάλεσε τη μητρική εταιρία της GS Media να εμποδίσει τη διαρροή των φωτογραφιών μέσω του ιστοτόπου GeenStijl.
- 10 Στις 27 Οκτωβρίου 2011, δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο GeenStijl άρθρο σχετικό με τις επίμαχες φωτογραφίες της B.G. Dekker με τον τίτλο «[...]! Γυμνές φωτογραφίες της [...] B.G. Dekker», στο περιθώριο του οποίου περιλαμβανόταν τμήμα μιας εκ των επίμαχων φωτογραφιών και το οποίο τελείωνε με τη φράση «Και τώρα ο σύνδεσμος με τις φωτογραφίες που περιμένατε». Με την ενεργοποίηση ενός υπερσυνδέσμου που συνόδευε το κείμενο αυτό οι χρήστες οδηγούνταν στον ιστότοπο Filefactory, όπου υπήρχε δυνατότητα μεταφόρτωσης, μέσω άλλου υπερσυνδέσμου, έντεκα ηλεκτρονικών αρχείων από τα οποία καθένα περιείχε και μία φωτογραφία.
- 11 Την ίδια ημέρα, η Sanoma απέστειλε ηλεκτρονικό μήνυμα στη μητρική εταιρία της GS Media καλώντας την να επιβεβαιώσει ότι ο υπερσύνδεσμος προς τις επίμαχες φωτογραφίες είχε αποσυρθεί από τον ιστότοπο GeenStijl. Η GS Media δεν έδωσε συνέχεια στην όχληση αυτή.
- 12 Αντιθέτως, κατόπιν αίτησης της Sanoma, οι επίμαχες φωτογραφίες που περιλαμβάνονταν στον ιστότοπο Filefactory αποσύρθηκαν.
- 13 Με επιστολή της 7ης Νοεμβρίου 2011, ο νομικός σύμβουλος των Sanoma κ.λπ. κάλεσε την GS Media να αποσύρει από τον ιστότοπο GeenStijl το άρθρο της 27ης Οκτωβρίου 2011 με τον περιεχόμενο στο εν λόγω άρθρο υπερσύνδεσμο, τις φωτογραφίες στις οποίες αυτός παρέπεμπε καθώς και τα σχόλια που είχαν αναρτήσει σχετικά οι χρήστες στην ίδια σελίδα του ιστοτόπου αυτού.

- 14 Την ίδια ημέρα, δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο GeenStijl άρθρο με θέμα τη διαφορά μεταξύ της GS Media και των Sanoma κ.λπ. σχετικά με τις επίμαχες φωτογραφίες. Το άρθρο αυτό τελείωνε με τη φράση «Ενημέρωση: δεν είδατε ακόμη τις γυμνές φωτογραφίες της [B. G. Dekker]; Είναι ΕΔΩ». Το μήνυμα αυτό συνοδευόταν εκ νέου από υπερσύνδεσμο που παρέπεμπε στην ιστοσελίδα Imageshack.us, όπου ήταν αναρτημένες μία ή περισσότερες από τις επίμαχες φωτογραφίες. Ωστόσο, και ο διαχειριστής του εν λόγω ιστοτόπου ικανοποίησε το αίτημα της Sanoma για απόσυρση των φωτογραφιών.
- 15 Στις 17 Νοεμβρίου 2011, εμφανίστηκε στον ιστότοπο GeenStijl τρίτο άρθρο, με τίτλο «Bye Bye, άντε για Playboy», το οποίο περιείχε εκ νέου υπερσύνδεσμο προς τις επίμαχες φωτογραφίες. Στην πλατφόρμα επικοινωνίας του εν λόγω ιστοτόπου, οι χρήστες του τοποθέτησαν εν συνεχεία νέους συνδέσμους που οδηγούσαν σε άλλους ιστοτόπους στους οποίους ήταν διαθέσιμες οι επίμαχες φωτογραφίες.
- 16 Οι επίμαχες φωτογραφίες δημοσιεύθηκαν στο τεύχος Δεκεμβρίου του 2011 του Playboy.
- 17 Οι Sanoma κ.λπ. άσκησαν αγωγή ενώπιον του rechtbank Amsterdam (πρωτοδικείο Άμστερνταμ, Κάτω Χώρες), υποστηρίζοντας μεταξύ άλλων ότι, τοποθετώντας υπερσυνδέσμους και δημοσιεύοντας τμήμα μιας εκ των επίμαχων φωτογραφιών στον ιστότοπο GeenStijl, η GS Media προσέβαλε το δικαίωμα δημιουργού του C. Hermès και ενήργησε παρανόμως έναντι των Sanoma κ.λπ. Το rechtbank Amsterdam έκανε εν πολλοίς δεκτή την αγωγή αυτή.
- 18 Το Gerechtshof Amsterdam (εφετείο Άμστερνταμ, Κάτω Χώρες) εξαφάνισε την απόφαση του Rechtbank Amsterdam, κρίνοντας ότι η εκ μέρους της GS Media τοποθέτηση υπερσυνδέσμων στον ιστότοπο GeenStijl δεν συνιστά προσβολή του δικαιώματος δημιουργού του C. Hermès, καθώς οι φωτογραφίες είχαν δημοσιοποιηθεί προηγουμένως μέσω της ανάρτησής τους στον ιστότοπο Filefactory.com. Αντιθέτως, το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι, τοποθετώντας τους εν λόγω υπερσυνδέσμους, η GS Media ενήργησε κατά τρόπο παράνομο έναντι των Sanoma κ.λπ., δεδομένου ότι παρότρυνε τους επισκέπτες του ιστοτόπου GeenStijl να δουν τις επίμαχες φωτογραφίες, οι οποίες είχαν αναρτηθεί παρανόμως στον ιστότοπο Filefactory.com. Ελλείψει των εν λόγω συνδέσμων, οι φωτογραφίες αυτές δεν θα μπορούσαν να έχουν εντοπισθεί με ευχέρεια. Επιπροσθέτως, το Gerechtshof Amsterdam (εφετείο Άμστερνταμ) έκρινε ότι, δημοσιεύοντας τμήμα μίας εκ των φωτογραφιών στον ιστότοπο GeenStijl, η GS Media προσέβαλε το δικαίωμα δημιουργού του C. Hermès.
- 19 Κατά της απόφασης αυτής η GS Media άσκησε αναίρεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, του Hoge Raad der Nederlanden (Ανώτατο Δικαστήριο των Κάτω Χωρών).
- 20 Οι Sanoma κ.λπ. άσκησαν αντίθετη αίτηση αναίρεσης, στο πλαίσιο της οποίας παραπέμπουν μεταξύ άλλων στην απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Φεβρουαρίου 2014, Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76), υποστηρίζοντας ότι η θέση στη διάθεση των χρηστών του διαδικτύου ενός υπερσυνδέσμου που οδηγεί σε ιστότοπο στον οποίο έχει αναρτηθεί έργο χωρίς τη συναίνεση του κατόχου του δικαιώματος του δημιουργού συνιστά παρουσίαση στο κοινό. Οι Sanoma κ.λπ. υποστηρίζουν επίσης ότι ο ιστότοπος Filefactory.com είχε λάβει περιοριστικά μέτρα, κατά την έννοια της ανωτέρω απόφασης, για την παρεμπόδιση της πρόσβασης στις επίμαχες φωτογραφίες, τα οποία όμως οι χρήστες μπορούσαν να παρακάμψουν χάρη στην παρέμβαση της GS Media και του ιστοτόπου GeenStijl, με αποτέλεσμα οι εν λόγω φωτογραφίες να τεθούν στη διάθεση κοινού ευρύτερου από αυτό το οποίο υπό κανονικές συνθήκες θα είχε αποκτήσει πρόσβαση στις εν λόγω φωτογραφίες στον ιστότοπο Filefactory.
- 21 Στο πλαίσιο εξέτασης της αντίθετης αίτησης αναίρεσης το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι ούτε από την απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2014, Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76), αλλά ούτε και από τη διάταξη της 21ης Οκτωβρίου 2014, BestWater International (C-348/13, μη δημοσιευθείσα,

ΕΥ:C:2014:2315), δύναται να συναχθεί με επαρκή βεβαιότητα αν συνιστά «παρουσίαση στο κοινό» η περίπτωση κατά την οποία το έργο έχει πράγματι δημοσιευθεί κατά το παρελθόν, πλην όμως χωρίς τη συναίνεση του δικαιούχου.

- 22 Αφενός, από τη νομολογία αυτή του Δικαστηρίου προκύπτει ότι πρέπει να εξακριβώνεται αν η επίμαχη παρέμβαση καθιστά δυνατή την πρόσβαση σε κοινό μη δυνάμενο να θεωρηθεί ότι περιλαμβάνεται στο κοινό ως προς το οποίο ο δικαιούχος έδωσε τη συναίνεσή του, πράγμα το οποίο συνάδει με το αποκλειστικό δικαίωμα του δικαιούχου για εκμετάλλευση του έργου του. Αφετέρου, όταν το έργο είναι ήδη διαθέσιμο προς το ευρύ κοινό στο διαδίκτυο, η τοποθέτηση υπερσυνδέσμου που παραπέμπει στον ιστότοπο όπου ήδη βρίσκεται το έργο αυτό δεν παρέχει στην πραγματικότητα τη δυνατότητα προσέγγισης νέου κοινού. Επιπλέον, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι στο διαδίκτυο καθίσταται προσβάσιμη πληθώρα έργων που δημοσιοποιήθηκαν χωρίς άδεια του δικαιούχου. Για τον φορέα εκμετάλλευσης ενός ιστοτόπου δεν θα είναι πάντοτε εύκολο, όταν προτίθεται να τοποθετήσει υπερσύνδεσμο που οδηγεί στον ιστότοπο όπου βρίσκεται ένα έργο, να εξετάσει αν ο δικαιούχος έχει δώσει την άδειά του για την προηγούμενη δημοσιοποίηση του έργου αυτού.
- 23 Το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει επιπλέον ότι με την αντίθετη αίτηση αναίρεσης τίθεται επίσης το ζήτημα σχετικά με τις προϋποθέσεις οι οποίες πρέπει να συντρέχουν ώστε να πρόκειται για «περιοριστικά μέτρα» κατά την έννοια της απόφασης της 13ης Φεβρουαρίου 2014, Svensson κ.λπ. (C-466/12, ΕΥ:C:2014:76). Το δικαστήριο αυτό επισημαίνει συναφώς ότι, προτού η GS Media τοποθετήσει υπερσύνδεσμο στον ιστότοπο GeenStijl, ο εντοπισμός των φωτογραφιών δεν ήταν μεν αδύνατος, ήταν όμως δυσχερής, με αποτέλεσμα η τοποθέτηση υπερσυνδέσμου στον ιστότοπο να διευκολύνει σε μεγάλο βαθμό την πρόσβαση στις επίμαχες φωτογραφίες.
- 24 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Hoge Raad der Nederlanden (Ανώτατο Δικαστήριο των Κάτω Χωρών) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) α) Συνιστά “παρουσίαση στο κοινό” κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29 η περίπτωση κατά την οποία ένα πρόσωπο πλην του κατόχου του δικαιώματος του δημιουργού, τοποθετώντας υπερσύνδεσμο σε ιστότοπο που το ίδιο διαχειρίζεται, παραπέμπει σε άλλον ιστότοπο, προσβάσιμο από το σύνολο των χρηστών του διαδικτύου, τον οποίο διαχειρίζεται τρίτος και στον οποίο το έργο τίθεται στη διάθεση του κοινού χωρίς άδεια του κατόχου του δικαιώματος του δημιουργού;
- β) Ασκή επιρροή για την απάντηση στο προηγούμενο ερώτημα το ζήτημα κατά πόσον το έργο έχει κατά το παρελθόν τεθεί με άλλον τρόπο στη διάθεση του κοινού με τη συναίνεση του κατόχου του δικαιώματος του δημιουργού;
- γ) Ασκή επιρροή το ζήτημα αν αυτός που τοποθετεί τον υπερσύνδεσμο γνωρίζει ή όφειλε να γνωρίζει ότι ο κάτοχος του δικαιώματος του δημιουργού δεν έχει επιτρέψει την ανάρτηση του έργου στον προαναφερθέντα στο πρώτο ερώτημα, υπό α), ιστότοπο του τρίτου και, ενδεχομένως, αν αυτός γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει ότι το έργο δεν είχε κατά το παρελθόν τεθεί στη διάθεση του κοινού με τη συναίνεση του κατόχου του δικαιώματος του δημιουργού;
- 2) α) Σε περίπτωση αποφαιτικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα, υπό α), συνιστά ή δύναται να συνιστά παρουσίαση στο κοινό η περίπτωση κατά την οποία ο ιστότοπος στον οποίο παραπέμπει ο υπερσύνδεσμος και, συνεπώς, το έργο είναι μεν προσβάσιμο από το κοινό που συναποτελείται από τους χρήστες του διαδικτύου, πλην όμως όχι κατά τρόπο απλό, με αποτέλεσμα η τοποθέτηση του υπερσυνδέσμου να διευκολύνει σε μεγάλο βαθμό τον εντοπισμό του έργου;
- β) Ασκή επιρροή για την απάντηση που πρέπει να δοθεί στο δεύτερο ερώτημα, υπό α), το ζήτημα αν αυτός ο οποίος τοποθετεί τον υπερσύνδεσμο γνωρίζει ή όφειλε να γνωρίζει ότι το κοινό που συναποτελείται από τους χρήστες του διαδικτύου δεν δύναται ευχερώς να εντοπίσει τον ιστότοπο στον οποίο παραπέμπει ο υπερσύνδεσμος ή να έχει πρόσβαση σε αυτόν;

3) Επιβάλλεται η συνεκτίμηση άλλων περιστάσεων για την απάντηση στο ερώτημα κατά πόσον συνιστά παρουσίαση στο κοινό η τοποθέτηση σε ιστότοπο υπερσυνδέσμου ο οποίος παρέχει πρόσβαση σε έργο που δεν έχει ακόμη τεθεί στη διάθεση του κοινού με τη συναίνεση του κατόχου του δικαιώματος του δημιουργού;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 25 Με τα τρία του ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν, και υπό ποιες προϋποθέσεις, η τοποθέτηση σε ιστότοπο ενός υπερσυνδέσμου προς προστατευόμενα έργα, ελευθέρως διαθέσιμα σε άλλον ιστότοπο χωρίς την άδεια του κατόχου του δικαιώματος του δημιουργού, συνιστά «παρουσίαση στο κοινό» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29.
- 26 Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται μεταξύ άλλων ως προς την επιρροή που ενδέχεται να ασκεί το γεγονός ότι τα οικεία έργα δεν έχουν ακόμα δημοσιευτεί με άλλον τρόπο με τη συναίνεση του εν λόγω δικαιούχου, ότι η παροχή των υπερσυνδέσμων αυτών διευκολύνει σε μεγάλο βαθμό τον εντοπισμό των έργων περί των οποίων πρόκειται, δεδομένου ότι ο ιστότοπος στον οποίο αυτά είναι προσβάσιμα από το σύνολο των χρηστών του διαδικτύου δεν δύναται ευχερώς να εντοπιστεί, και ότι αυτός που τοποθέτησε τους εν λόγω υπερσυνδέσμους γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει τις περιστάσεις αυτές, καθώς και το ότι ο ενδιαφερόμενος δικαιούχος δεν έχει χορηγήσει άδεια για τη δημοσίευση των οικείων έργων στον τελευταίο αυτό ιστότοπο.
- 27 Όπως προκύπτει από το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, τα κράτη μέλη οφείλουν να μεριμνούν ώστε να παρέχεται στους δημιουργούς το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν κάθε παρουσίαση στο κοινό των έργων τους, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, καθώς και να καθιστούν προσिता τα έργα τους στο κοινό κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση σε αυτά όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος.
- 28 Επομένως, δυνάμει της διάταξης αυτής, οι δημιουργοί διαθέτουν δικαίωμα προληπτικής παρέμβασης, το οποίο τους επιτρέπει να παρεμβάλλονται μεταξύ των δυνητικών χρηστών του έργου τους και της παρουσίας στο κοινό στην οποία οι χρήστες αυτοί προτίθενται να προβούν, τούτο δε προκειμένου να απαγορεύσουν την παρουσίαση (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 15ης Μαρτίου 2012, SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, σκέψη 75, και της 31ης Μαΐου 2016, Reha Training, C-117/15, EU:C:2016:379, σκέψη 30).
- 29 Δεδομένου ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29 δεν διευκρινίζει την έννοια της «παρουσίασης στο κοινό», η σημασία και το περιεχόμενο της εν λόγω έννοιας πρέπει να προσδιοριστούν βάσει των σκοπών που επιδιώκει η οδηγία αυτή και του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται η ερμηνευόμενη διάταξη (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 7ης Δεκεμβρίου 2006, SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, σκέψεις 33 και 34, καθώς και της 4ης Οκτωβρίου 2011, Football Association Premier League κ.λπ., C-403/08 και C-429/08, EU:C:2011:631, σκέψεις 184 και 185).
- 30 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές της σκέψεις 9 και 10, η οδηγία 2001/29 έχει ως βασικό σκοπό την καθιέρωση υψηλού επιπέδου προστασίας των δημιουργών, ώστε να μπορούν να λαμβάνουν εύλογη αμοιβή για τη χρήση των έργων τους, ιδίως σε περίπτωση παρουσιάσής τους στο κοινό. Επομένως, η έννοια της «παρουσίασης στο κοινό» πρέπει να ερμηνεύεται διασταλτικώς, όπως άλλωστε αναφέρει ρητώς η αιτιολογική σκέψη 23 της ίδιας οδηγίας (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 4ης Οκτωβρίου 2011, Football Association Premier League κ.λπ., C-403/08 και C-429/08, EU:C:2011:631, σκέψη 186, καθώς και της 7ης Μαρτίου 2013, ITV Broadcasting κ.λπ., C-607/11, EU:C:2013:147, σκέψη 20).

- 31 Ταυτοχρόνως, από τις αιτιολογικές σκέψεις 3 και 31 της οδηγίας 2001/29 προκύπτει ότι η εναρμόνιση στην οποία προβαίνει η οδηγία αποβλέπει στη διατήρηση, και μάλιστα εντός του ηλεκτρονικού περιβάλλοντος, μιας κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ, αφενός, του συμφέροντος που έχουν οι κάτοχοι δικαιωμάτων του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην προστασία των δικαιωμάτων τους διανοητικής ιδιοκτησίας, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 17, παράγραφος 2, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) και, αφετέρου, της προστασίας των συμφερόντων και των θεμελιωδών δικαιωμάτων των χρηστών προστατευομένων αντικειμένων, ειδικότερα δε της ελευθερίας έκφρασης και πληροφόρησης, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 11 του Χάρτη, καθώς και του γενικού συμφέροντος.
- 32 Όπως έχει ήδη κρίνει το Δικαστήριο, η έννοια της «παρουσίασης στο κοινό» απαρτίζεται από δύο σωρευτικά στοιχεία, ήτοι μια «πράξη παρουσίασης» έργου και την παρουσίαση του έργου αυτού σε «κοινό» (αποφάσεις της 13ης Φεβρουαρίου 2014, Svensson κ.λπ., C-466/12, EU:C:2014:76, σκέψη 16, της 19ης Νοεμβρίου 2015, SBS Belgium, C-325/14, EU:C:2015:764, σκέψη 15, καθώς και της 31ης Μαΐου 2016, Reha Training, C-117/15, EU:C:2016:379, σκέψη 37).
- 33 Εκτός αυτού, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι η έννοια της «παρουσίασης στο κοινό» συνεπάγεται κατά περίπτωση εκτίμηση [βλ. απόφαση της 15ης Μαρτίου 2012, Phonographic Performance (Ireland), C-162/10, EU:C:2012:141, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, όσον αφορά την έννοια της «παρουσίασης στο κοινό» που χρησιμοποιεί το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας (ΕΕ 2006, L 376, σ. 28), λαμβανομένου υπόψη ότι το περιεχόμενο της επίμαχης έννοιας στην οδηγία αυτή είναι πανομοιότυπο με αυτό το οποίο έχει στην οδηγία 2001/29 (βλ., συναφώς, απόφαση της 31ης Μαΐου 2016, Reha Training, C-117/15, EU:C:2016:379, σκέψη 33)].
- 34 Για την εκτίμηση αυτή πρέπει να λαμβάνονται υπόψη πλείονα παραπληρωματικά κριτήρια, μη αυτοτελή και αλληλεξαρτώμενα. Δεδομένου ότι η βαρύτητα των κριτηρίων αυτών μπορεί να ποικίλλει αναλόγως της συγκεκριμένης περίπτωσης, πρέπει να εφαρμόζονται μεμονωμένα αλλά και σε συσχετισμό μεταξύ τους [αποφάσεις της 15ης Μαρτίου 2012, SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, σκέψη 79, της 15ης Μαρτίου 2012, Phonographic Performance (Ireland), C-162/10, EU:C:2012:141, σκέψη 30, και της 31ης Μαΐου 2016, Reha Training, C-117/15, EU:C:2016:379, σκέψη 35].
- 35 Μεταξύ των κριτηρίων αυτών, το Δικαστήριο υπογράμμισε, πρώτον, τον καθοριστικό ρόλο του χρήστη και τον ηθελημένο χαρακτήρα της παρέμβασής του. Συγκεκριμένα, ο εν λόγω χρήστης προβαίνει σε πράξη παρουσίασης οσάκις παρεμβάλλεται, με πλήρη επίγνωση των συνεπειών της συμπεριφοράς του, για να παράσχει στους πελάτες του πρόσβαση σε προστατευόμενο έργο, τούτο δε μεταξύ άλλων όταν, χωρίς την παρέμβαση αυτή, οι συγκεκριμένοι πελάτες δεν θα μπορούσαν καταρχήν να έχουν πρόσβαση στο μεταδιδόμενο έργο [βλ., συναφώς, αποφάσεις της 15ης Μαρτίου 2012, SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, σκέψη 82 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 15ης Μαρτίου 2012, Phonographic Performance (Ireland), C-162/10, EU:C:2012:141, σκέψη 31].
- 36 Δεύτερον, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η έννοια του «κοινού» αναφέρεται σε έναν απροσδιόριστο αριθμό δυνητικών αποδεκτών, ενώ εξάλλου προϋποθέτει και έναν αρκετά μεγάλο αριθμό προσώπων [βλ., συναφώς, αποφάσεις της 15ης Μαρτίου 2012, SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, σκέψη 84 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 15ης Μαρτίου 2012, Phonographic Performance (Ireland), C-162/10, EU:C:2012:141, σκέψη 33].
- 37 Εκτός αυτού, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, για να συντρέχει «παρουσίαση στο κοινό», ένα προστατευόμενο έργο πρέπει να παρουσιάζεται μέσω ειδικού τεχνικού τρόπου, διαφορετικού από όσους έχουν χρησιμοποιηθεί μέχρι πρότινος, ή, σε διαφορετική περίπτωση, να απευθύνεται σε «νέο κοινό», δηλαδή κοινό το οποίο δεν είχε ήδη ληφθεί υπόψη από τους κατόχους δικαιωμάτων του δημιουργού όταν επέτρεψαν την αρχική παρουσίαση του έργου τους στο κοινό

(απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2014, Svensson κ.λπ., C-466/12, EU:C:2014:76, σκέψη 24, καθώς και διάταξη της 21ης Οκτωβρίου 2014, BestWater International, C-348/13, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2014:2315, σκέψη 14 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 38 Τρίτον, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, έχει σημασία αν μια παρουσίαση στο κοινό, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα [βλ., συναφώς, αποφάσεις 4ης Οκτωβρίου 2011, Football Association Premier League κ.λπ., C-403/08 και C-429/08, EU:C:2011:631, σκέψη 204, της 15ης Μαρτίου 2012, SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, σκέψη 88, καθώς και της 15ης Μαρτίου 2012, Phonographic Performance (Ireland), C-162/10, EU:C:2012:141, σκέψη 36].
- 39 Υπό το πρίσμα, μεταξύ άλλων, αυτών των κριτηρίων πρέπει να εκτιμηθεί αν, σε περίπτωση όπως η επίμαχη της κύριας δίκης, η τοποθέτηση σε ιστότοπο ενός υπερσυνδέσμου προς προστατευόμενα έργα, ελευθέρως διαθέσιμα σε άλλον ιστότοπο χωρίς την άδεια του κατόχου του δικαιώματος του δημιουργού, συνιστά «παρουσίαση στο κοινό» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29.
- 40 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, με την απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2014, Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76), το Δικαστήριο ερμήνευσε το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29 υπό την έννοια ότι η τοποθέτηση σε ιστότοπο ενός υπερσυνδέσμου προς έργα ελευθέρως διαθέσιμα σε άλλον ιστότοπο δεν συνιστά «παρουσίαση στο κοινό» κατά την ανωτέρω διάταξη. Αυτή η ερμηνεία επελέγη και με τη διάταξη της 21ης Οκτωβρίου 2014, BestWater International (C-348/13, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2014:2315), όσον αφορά τέτοιους συνδέσμους που χρησιμοποιούν την τεχνική διαδικασία η οποία αποκαλείται «framing».
- 41 Εντούτοις, από την αιτιολογία των ανωτέρω αποφάσεων προκύπτει ότι πρόθεση του Δικαστηρίου ήταν να αποφανθεί μόνον επί της τοποθέτησης υπερσυνδέσμων προς έργα που ήταν ελευθέρως διαθέσιμα σε άλλον ιστότοπο με τη συναίνεση του δικαιούχου, καταλήγοντας ότι δεν συνέτρεχε στις περιπτώσεις εκείνες παρουσίαση στο κοινό καθόσον η επίμαχη πράξη παρουσίασης δεν είχε απευθυνθεί σε νέο κοινό.
- 42 Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο επισήμανε ότι, δεδομένου ότι ο υπερσύνδεσμος και ο ιστότοπος στον οποίο παραπέμπει παρέχουν πρόσβαση σε προστατευόμενο έργο με τον ίδιο τεχνικό τρόπο, δηλαδή μέσω του διαδικτύου, ο υπερσύνδεσμος αυτός πρέπει να απευθύνεται σε νέο κοινό. Εφόσον τούτο δεν συμβαίνει, μεταξύ άλλων, λόγω του ότι το έργο είναι ήδη ελευθέρως διαθέσιμο προς το σύνολο των χρηστών του διαδικτύου σε άλλον ιστότοπο με την άδεια των κατόχων του δικαιώματος του δημιουργού, η εν λόγω πράξη δεν μπορεί να χαρακτηριστεί «παρουσίαση στο κοινό» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29. Πράγματι, εφόσον και ενόσω το οικείο έργο είναι ελευθέρως διαθέσιμο στον ιστότοπο στον οποίο ο υπερσύνδεσμος καθιστά δυνατή την πρόσβαση, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, όταν οι κάτοχοι του δικαιώματος δημιουργού του έργου αυτού επέτρεψαν τη σχετική παρουσίαση, έλαβαν υπόψη ως κοινό το σύνολο των χρηστών του διαδικτύου (βλ., συναφώς, απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2014, Svensson κ.λπ., EU:C:2014:76, σκέψεις 24 έως 28, καθώς και διάταξη της 21ης Οκτωβρίου 2014, BestWater International, C-348/13, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2014:2315, σκέψεις 15, 16 και 18).
- 43 Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να συναχθεί ούτε από την απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2014, Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76), ούτε από τη διάταξη της 21ης Οκτωβρίου 2014, BestWater International (C-348/13, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2014:2315), ότι η τοποθέτηση σε ιστότοπο υπερσυνδέσμων προς προστατευόμενα έργα, τα οποία έχουν καταστεί ελευθέρως διαθέσιμα σε άλλον ιστότοπο, αλλά χωρίς την άδεια των κατόχων του δικαιώματος του δημιουργού, εκφεύγει αυτομάτως της έννοιας της «παρουσίασης στο κοινό» που περιλαμβάνει το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29. Αντιθέτως, η απόφαση και η διάταξη που παρατίθεται ανωτέρω επιβεβαιώνουν τη σημασία

μιας τέτοιας άδειας υπό το πρίσμα της διάταξης αυτής, καθόσον η τελευταία προβλέπει ακριβώς ότι κάθε πράξη παρουσίασης έργου στο κοινό πρέπει να έχει επιτραπεί από τον κάτοχο του δικαιώματος του δημιουργού.

- 44 Ωστόσο, η GS Media, η Γερμανική, η Πορτογαλική και η Σλοβακική Κυβέρνηση καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζουν ότι ο αυτοδίκαιος χαρακτηρισμός κάθε τοποθέτησης τέτοιων συνδέσμων προς έργα δημοσιευθέντα σε άλλους ιστοτόπους ως «παρουσίασης στο κοινό», εφόσον οι κάτοχοι του δικαιώματος δημιουργού των έργων αυτών δεν επέτρεψαν την εν λόγω δημοσίευση στο διαδίκτυο, θα είχε άκρως περιοριστικές συνέπειες για την ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης και θα διατάρασσε την κατάλληλη ισορροπία που επιχειρεί να επιτύχει η οδηγία 2001/29 μεταξύ, αφενός, της εν λόγω ελευθερίας και του γενικού συμφέροντος και, αφετέρου, του συμφέροντος των δικαιούχων του δικαιώματος του δημιουργού σε αποτελεσματική προστασία της διανοητικής τους ιδιοκτησίας.
- 45 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι το διαδίκτυο έχει πράγματι ιδιαίτερη σημασία για την ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης που κατοχυρώνεται στο άρθρο 11, παράγραφος 2, του Χάρτη και ότι οι υπερσύνδεσμοι συμβάλλουν στην ορθή του λειτουργία καθώς και στην ανταλλαγή απόψεων και πληροφοριών εντός του δικτύου αυτού το οποίο χαρακτηρίζεται από τη δυνατότητα πρόσβασης σε τεράστιες ποσότητες πληροφοριών.
- 46 Επιπλέον, ενδέχεται να αποδειχθεί δύσκολο, ιδιαιτέρως για τους ιδιώτες που επιθυμούν να τοποθετήσουν τέτοιους συνδέσμους, να εξακριβωθεί αν ο ιστότοπος προς τον οποίο οδηγούν οι εν λόγω σύνδεσμοι παρέχει πρόσβαση σε προστατευμένα έργα και, αναλόγως της περίπτωσης, αν οι κάτοχοι των δικαιωμάτων δημιουργού των έργων αυτών έχουν επιτρέψει τη δημοσίευσή τους στο διαδίκτυο. Η εξακρίβωση αυτή καθίσταται ακόμα δυσχερέστερη στην περίπτωση που τα δικαιώματα αυτά έχουν αποτελέσει αντικείμενο περαιτέρω άδειας. Επιπλέον, το περιεχόμενο ενός ιστοτόπου στον οποίο ένας υπερσύνδεσμος καθιστά δυνατή την πρόσβαση ενδέχεται να υποστεί τροποποιήσεις μετά τη δημιουργία του επίμαχου συνδέσμου, συμπεριλαμβανόμενου και του περιεχομένου των προστατευόμενων έργων, τούτο δε χωρίς το πρόσωπο που δημιούργησε τον εν λόγω σύνδεσμο να έχει κατ' ανάγκην επίγνωση του γεγονότος αυτού.
- 47 Επομένως, για την κατά περίπτωση εκτίμηση της «παρουσίασης στο κοινό» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, πρέπει, όταν η τοποθέτηση σε ιστότοπο ενός υπερσυνδέσμου προς έργο ελευθέρως διαθέσιμο σε άλλον ιστότοπο πραγματοποιείται από πρόσωπο το οποίο, πράττοντας τούτο, δεν επιδιώκει κερδοσκοπικό σκοπό, να λαμβάνεται υπόψη η περίσταση ότι το πρόσωπο αυτό δεν γνωρίζει, και δεν μπορεί ευλόγως να γνωρίζει, ότι το οικείο έργο είχε δημοσιευθεί στο διαδίκτυο χωρίς την άδεια του κατόχου των δικαιωμάτων δημιουργού.
- 48 Πράγματι, το πρόσωπο αυτό μπορεί μεν να θέτει το εν λόγω έργο στη διάθεση του κοινού προσφέροντας στους χρήστες του διαδικτύου άμεση πρόσβαση σε αυτό (βλ., συναφώς, απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2014, Svensson κ.λπ., C-466/12, EU:C:2014:76, σκέψεις 18 έως 23), ταυτοχρόνως όμως δεν ενεργεί κατά κανόνα με απόλυτη επίγνωση των συνεπειών της συμπεριφοράς του προκειμένου να παράσχει σε τρίτους πρόσβαση σε έργο παρανόμως δημοσιευθέν στο διαδίκτυο. Επιπλέον, στην περίπτωση που το επίμαχο έργο ήταν ήδη διαθέσιμο χωρίς περιορισμούς στον ιστότοπο στον οποίο ο υπερσύνδεσμος καθιστά δυνατή την πρόσβαση, η πρόσβαση σε αυτό ήταν καταρχήν ήδη εφικτή από το σύνολο των χρηστών του διαδικτύου ακόμη και χωρίς την εν λόγω παρέμβαση.
- 49 Αντιθέτως, όταν αποδεικνύεται ότι το πρόσωπο αυτό γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει ότι ο υπερσύνδεσμος που τοποθέτησε παρέχει πρόσβαση σε έργο παρανόμως δημοσιευθέν στο διαδίκτυο, για παράδειγμα λόγω του ότι ενημερώθηκε σχετικά από τους κατόχους του δικαιώματος του δημιουργού, τότε πρέπει να γίνει δεκτό ότι η τοποθέτηση του συνδέσμου αυτού συνιστά «παρουσίαση στο κοινό» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29.

- 50 Το ίδιο ισχύει στην περίπτωση κατά την οποία ο σύνδεσμος αυτός παρέχει τη δυνατότητα στους χρήστες του ιστοτόπου στον οποίο βρίσκεται ο εν λόγω σύνδεσμος να παρακάμψουν περιοριστικά μέτρα που έχει λάβει ο ιστότοπος στον οποίο βρίσκεται το προστατευόμενο έργο προκειμένου να περιοριστεί η πρόσβαση του κοινού στους συνδρομητές του και μόνον, με αποτέλεσμα η τοποθέτηση τέτοιου συνδέσμου να συνιστά ηθελημένη παρέμβαση χωρίς την οποία οι εν λόγω χρήστες δεν θα μπορούσαν να έχουν πρόσβαση στα μεταδιδόμενα έργα (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2014, Svensson κ.λπ., C-466/12, EU:C:2014:76, σκέψεις 27 και 31).
- 51 Επιπλέον, όταν η τοποθέτηση υπερσυνδέσμων γίνεται για κερδοσκοπικό σκοπό, ευλόγως αναμένεται από το πρόσωπο που την πραγματοποιεί ότι θα προβεί στους αναγκαίους ελέγχους ώστε να βεβαιωθεί ότι το οικείο έργο δεν έχει δημοσιευτεί παράνομα στον ιστότοπο στον οποίο οδηγούν οι εν λόγω υπερσύνδεσμοι, οπότε θεωρείται κατά τεκμήριο ότι η τοποθέτηση των υπερσυνδέσμων πραγματοποιήθηκε με απόλυτη επίγνωση τόσο του γεγονότος ότι το έργο είναι προστατευόμενο όσο και του ενδεχομένου ο κάτοχος του δικαιώματος του δημιουργού να μην έχει επιτρέψει τη δημοσίευσή του στο διαδίκτυο. Υπό τις περιστάσεις αυτές, και υπό τον όρο ότι το ανωτέρω μαχητό τεκμήριο δεν ανατρέπεται, η πράξη που συνίσταται στην τοποθέτηση υπερσυνδέσμου προς έργο παράνομα δημοσιευθέν στο διαδίκτυο αποτελεί «παρουσίαση στο κοινό» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29.
- 52 Εντούτοις, ελλείψει νέου κοινού, δεν πρόκειται για παρουσίαση στο «κοινό» κατά την έννοια της διάταξης αυτής στην περίπτωση που υπομνήσθηκε με τις σκέψεις 40 έως 42 της παρούσας απόφασης και κατά την οποία τα έργα στα οποία οι εν λόγω υπερσύνδεσμοι καθιστούν δυνατή την πρόσβαση έχουν καταστεί ελευθέρως διαθέσιμα σε άλλον ιστότοπο με τη συναίνεση του δικαιούχου.
- 53 Η ερμηνεία αυτή του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29 εξασφαλίζει το υπέρ των δημιουργών υψηλό επίπεδο προστασίας που επιδιώκει η οδηγία. Πράγματι, δυνάμει της εν λόγω οδηγίας και εντός των ορίων που χαράσσει το άρθρο της 5, παράγραφος 3, οι κάτοχοι του δικαιώματος του δημιουργού μπορούν να αντιτάσσονται όχι μόνον στην αρχική δημοσίευση του έργου τους σε ιστότοπο, αλλά επίσης να στρέφονται κατά παντός προσώπου το οποίο τοποθετεί υπερσύνδεσμο προς έργο παράνομα δημοσιευθέν στον εν λόγω ιστότοπο για κερδοσκοπικό σκοπό καθώς και, υπό τις προϋποθέσεις που εκτίθενται με τις σκέψεις 49 και 50 της παρούσας απόφασης, κατά προσώπων τα οποία τοποθέτησαν τέτοιους συνδέσμους χωρίς να επιδιώκουν κερδοσκοπικό σκοπό. Συναφώς, επισημαίνεται ιδιαίτερος ότι οι δικαιούχοι αυτοί έχουν σε κάθε περίπτωση τη δυνατότητα να ενημερώνουν τα εν λόγω πρόσωπα για τον παράνομο χαρακτήρα της δημοσίευσης του έργου τους στο διαδίκτυο και να στρέφονται κατ' αυτών σε περίπτωση άρνησής τους να αποσύρουν τον επίμαχο σύνδεσμο, χωρίς τα πρόσωπα αυτά να μπορούν να επικαλεστούν μία εκ των εξαιρέσεων οι οποίες απαριθμούνται στο εν λόγω άρθρο 5, παράγραφος 3.
- 54 Όσον αφορά την υπόθεση της κύριας δίκης, δεν αμφισβητείται ότι η GS Media εκμεταλλεύεται τον ιστότοπο GeenStijl και ότι τοποθέτησε τους υπερσυνδέσμους προς τα διατηρούμενα στον ιστότοπο Filefactory αρχεία τα οποία περιείχαν τις επίμαχες φωτογραφίες, τούτο δε για κερδοσκοπικό σκοπό. Δεν αμφισβητείται επίσης ότι η Sanoma δεν είχε επιτρέψει τη δημοσίευση των φωτογραφιών αυτών στο διαδίκτυο. Επιπλέον, όπως προκύπτει από την εξιστόρηση των πραγματικών περιστατικών που περιλαμβάνει η απόφαση περί παραπομπής, η GS Media γνώριζε την τελευταία αυτή κατάσταση, οπότε δεν μπορεί να ανατρέψει το τεκμήριο ότι η τοποθέτηση των επίμαχων συνδέσμων πραγματοποιήθηκε με απόλυτη επίγνωση του παράνομου χαρακτήρα της εν λόγω δημοσίευσης. Υπό τις συνθήκες αυτές, συνάγεται ότι, υπό την επιφύλαξη των επαληθεύσεων που απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να πραγματοποιήσει, η GS Media, τοποθετώντας τους επίμαχους συνδέσμους, προέβη σε «παρουσίαση στο κοινό» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, χωρίς να παρίσταται ανάγκη να εκτιμηθούν στο πλαίσιο αυτό οι λοιπές περιστάσεις που επικαλείται το αιτούν δικαστήριο, και οι οποίες παρατίθενται με τη σκέψη 26 της παρούσας απόφασης.

55 Κατόπιν των προεκτεθέντων, η απάντηση που πρέπει να δοθεί στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα είναι ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29 έχει την έννοια ότι, προκειμένου να καθοριστεί αν η τοποθέτηση σε ιστότοπο υπερσυνδέσμων προς προστατευόμενα έργα ελευθέρως διαθέσιμα σε άλλον ιστότοπο χωρίς την άδεια του κατόχου του δικαιώματος του δημιουργού συνιστά «παρουσίαση στο κοινό» κατά την έννοια της διάταξης αυτής, πρέπει να εξακριβωθεί αν οι σύνδεσμοι αυτοί παρασχέθηκαν για μη κερδοσκοπικό σκοπό από πρόσωπο που δεν γνώριζε ούτε μπορούσε ευλόγως να γνωρίζει τον παράνομο χαρακτήρα της δημοσίευσης των οικείων έργων στον εν λόγω άλλον ιστότοπο ή, αντιθέτως, αν παρασχέθηκαν για κερδοσκοπικό σκοπό, περίπτωση κατά την οποία η γνώση του παράνομου χαρακτήρα θα πρέπει να τεκμαίρεται.

Επί των δικαστικών εξόδων

56 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας, έχει την έννοια ότι, προκειμένου να καθοριστεί αν η τοποθέτηση σε ιστότοπο υπερσυνδέσμων προς προστατευόμενα έργα ελευθέρως διαθέσιμα σε άλλον ιστότοπο χωρίς την άδεια του κατόχου του δικαιώματος του δημιουργού συνιστά «παρουσίαση στο κοινό» κατά την έννοια της διάταξης αυτής, πρέπει να εξακριβωθεί αν οι σύνδεσμοι αυτοί παρασχέθηκαν για μη κερδοσκοπικό σκοπό από πρόσωπο που δεν γνώριζε ούτε μπορούσε ευλόγως να γνωρίζει τον παράνομο χαρακτήρα της δημοσίευσης των οικείων έργων στον εν λόγω άλλον ιστότοπο ή, αντιθέτως, αν παρασχέθηκαν για κερδοσκοπικό σκοπό, περίπτωση κατά την οποία η γνώση του παράνομου χαρακτήρα θα πρέπει να τεκμαίρεται.

(υπογραφές)